

Disneyland, Disneyworld, Euro Disney. Bo kmalu na vrsti še dežela Nikjernikoli? Saj to je jasno. Steven Spielberg je pravzaprav dejanski dedič Walta Disneya. Dežela Nikjernikoli, ki jo je v svoji najnovejši moralistični pravljici **Hook** zasnoval kot okolje s podob Hieronimusa Boscha, je že docela prepoznaven zabaviščni park. Njegove močne konservativistične zamisli so zelo podobne sporočilom, kakršna je po svojem opusu trosil Disney. Spielbergova **Dvboj** in **Teksas Express** sta resda filma iz daljne preteklosti, pa vendarle samo ključ k njegovemu uspehu. »Imperij« je rešil pred propadom, tako da je zastarele zamisli ogrnil v nova oblačila. Njegovi filmi, polni pustolovščin, akcije (edinole Hongkong te reči prikaže bolje), imperializma in vandalstva (grobovi in svetišča se uničujejo samo zato, da si potem v zbirkah Ameriškega muzeja pridobijo vrednost antikvitete), gledalcu ugodijo. Spielbergu med procesom prilizovanja nista tuja niti sentiment niti mehkorisna predstavitev odmaknjenih pokrajin. Kljub temu pa ima bujno domišljijo in je obseden s filmanjem. In tudi »jezik« pozna. *Rad ga imam!* A vendar bi nikdar ne hotel biti ameriški Junak, zakaj to je zmerom nekako zudarjajoče.

Pričujoče kratke zgodbe naj bodo nekakšen odmev na Spielberga in njegovo pustolovko **Hook**, iz katere se sliši glas: »Očka, nikar me ne pusti samega!«

1. Anekdota.

Preden poletimo v čarobno deželo Nikjernikoli, postojmo še za trenutek v resničnem svetu. Pred nekaj tedni sem šestletno prijateljčino hčer pospremil na Spielbergovo domišljijko poljano. Po projekciji je otrok živčno pogledoval v nebo in oprezal za neznanim letečim predmetom, ki bi se utegnil pojaviti v ekološko zeleni barvi. Toda noben Peter Pan ni hotel preparati neba nad starim mestom. Dan zatem sva si z dekletcem ogledala še pravljico **Lutka** (1919), zgodnje delo Ernsta Lubitscha. In njena reakcija, takoj ko so se v dvorani prižgale luči: »Nocojšnji film mi je bil bolj všeč od včerajšnjega.« Ta večer je tih odšla v svojo sobo in mirno stopila v svojo skrivno deželo.

2. Očetovstvo.

Mar je zgubljenec Spielberg dobil v svojem otroštvu od očeta dovolj pozornosti? Na to vprašanje pač nisem sposoben odgovoriti. Toda z natančnim ogledom njegovih filmov lahko najdemo *fil rouge*, ki nas ponese k temi o očetovstvu. Jezušček E.T. si želi po opravljenem zemskem poslanstvu telefonirati svojemu vsemogočnemu očetu. Trdokoži človek dejanj Indiana Jones se mora spraviti s svojim atom. Malček iz **Imperija sonca** resda nima moškega vzgojitelja, a si najde uteho v obliki fikcijskega vojaškega pilota. In zdaj **Hook**. Oče je topot Peter Bannings (Robin Williams *en routine*), velika riba z Wall Streeta. Njegov prenosni telefon ga pogostoma ponese daleč

proč od otrok. Zastrupljen je z delom, pa vseeno hoče biti dober oče in si kot tak s praznimi obljubami nabira nasmeške svojih dveh dragcev. Kakor v Scorsesovem brutalnem **Rtu strahu** je soočenje z zlom tudi v **Hooku** očiščevalni moment. Osvobajanje otrok iz kreppljev kljukastega pirata (neverjetna vloga Dustina Hoffmana) ni nič drugega kakor metafora. Peter Bannings se, zahvaljujoč Kljuki, ki pokvari ujetega sina z vsem tistim, česar ni prejel od očeta, vrne v družinsko idilo. Toda za koliko časa?

3. Woman Is The Nigger Of The World.

Svet moških, svet moških je tisti, ki brbota po Spielbergu. V njegovi

miselnosti so ženske podrejene. Večidel so krikavi balast, zapeljujoči objekt, in to nezaupanja vreden ali pa zreduciran na hišno obveznost. Tri ženske, ki nastopajo v **Hooku**, so bodisi stisnjene v kot bodisi pomanjšane v Liliputanke. Soproga Petra Banningsa čaka kaki dve uri v otroški sobi svojega moža, dokler se ta reformiran ne vrne s pustolovščine. Hči si je pridobila moje simpatije, ker straši svojega očeta, ko ta pokaže, kako se boji letenja. Na nesrečo, ki je seveda posledica njenega spola, nima nobenega drugega pomena. Obenem pa je ona tista, ki se ne ukloni Kljukovim nameram in ohrani privrženost svojim staršem. V filmu seveda nastopa še Zvončica (očarljiva Julia Roberts). Čeprav je ona tista, ki ponese Petra Banninga v deželo

Nikjernikoli, ga reši pogube in postori, da začne spet verjeti v pravljice, ostane z izjemo 30 sekund majhna in sama med velikimi moškimi.

4. Upornik mora umreti.

Neverjetno, toda briga Spielberga za etiko, ko z Indianom Jonesom kar tako ruši svete kraje in norme, samo da bi se dokopal do Grala, potem pa v **Hooku** pogubi divjaka, ki noče ubogati. Zgubljenčki iz dežele Nikjernikoli so se med odsotnostjo Petra Pana zupali novemu vodji. Zaradi pankovskega videza so ga poimenovali Nizkotnež, mu torej dali ne prav občudovanja vreden vzdevek. Nizkotnež spočetka ne verjame, da je odrasli prišlek Peter Pan. Nekoč, ko se Petru posreči, da vnovič poleti, pa nezaupljivo poklekne pred smrtnika in ga poprosi odpuščanja. Vse v redu in prav, ko bi v končnem obračunu med Zgubljenčki in Kljukovimi pajdaši ne padla ena sama oseba... Ne zlo, to kar nekako zgine tja v krokodilje žrelo, pač pa mladi upornik. Sveti Hook!

5. Pojdimozdaj k pravljici.

Pravljice so (za tiste, ki niste prebirali teorij Bruna Bettelheima) otroško blago. Odrasli so preobremenjeni z ambicijo in vsakdanjim preživetjem, torej neomejeni svet domišljije spričo tega ponajvečkrat zgine iz njihovih glav. To se je zgodilo s Petrom Banningsom, nikakor pa ne s Stevenom Spielbergom. On je tisto zadržal, čeprav ima prav zato neko drugo težavo. Nekako preveč ima *tistega*, tako da so njegove fantastične iluzije prevelike in ti ne dopuščajo, da bi si jih sam dopolnil s svojimi neverjetnimi, sanjskimi in pustolovskimi mislimi. Podobno kot vbija svoja politična mnenja in kritiko v mozgane Oliver Stone, pušča Spielberg svoje (mlado) občinstvo brez diha in imaginacije. Kadar stopamo mimo pekarnice, vedno kajpada pritegne našo pozornost največje in najbolj pretirano okrašeno pecivo.

6. Rokovanje v nebesih (zgubljena Ezopova basen).

Nebesa ne morejo počakati. Pojdimozdaj na kraj, kjer tisti brez grehov jedo rižev puding z zlatimi žličkami (kakor mi je rada pripovedovala babica). Pri-

speli smo. Cinefili bodo tam presrečni. Prostor je videti kakor velik muzej starih filmskih postavitev. Na Trgu Dese-tih božjih zapovedi stopim na tramvaj, ki na njem piše, da vozi do postaje Poželenje. Kdo je ta par, ki sedi pred menoj? Saj ne morem verjeti svojim očem, to sta Albert Brooks in Meryl Streep. Ko ju pobaram, češ ali nista za ta kraj nekolikokrat prezgodnja, mi smeje se odvrneta: »A ne doumeš? Vse to je iluzija.« Poželenje mi razkrije vhod v snežno beli grad, kakršnega se spominjam s šolskega izleta v Nemčijo. Ko stopam skozenj, se zaletim v Viscontija, ki je sredi globoke debate z Ludvikom II. Nenadoma se najdem pred velikimi vrati, ki oznanjajo zasebni klub *T(ule) C(epamo) od B(iznisna)*. Ko vstopim, mi oko ujame nekoliko rejnega moškega srednjih let, ki v havajski srajci vrti svoje boke. »Kva spa misliš, Stric?« »Še zmeraj se vrtiš, Kralj,« odgovori stavec s pipo v ustih, sedeč v udobnem stolcu in spuščajoč dimna mišja ušesca v zrak. »Zakva pa je slišat tvoj glas tko zaskrbljen, Walt?« povpraša Kralj. Potem kratka tišina. Stavec srkne suhi martini, in to iz kozarca, kakršne poznamo po hotelih Plaza (pijača, ki zgrabil jo je iz Buñuelove roke, preden poslal je špansko muho v peklenke stoke). Nenadoma napolni sobo rezek kovinski zvok. Zagledam Errola Flynna, kako se dvobojuje s suhljato pojavo, ki je prav podobna princu tatov Kevinu Costnerju. »Errol, prekleto, kaj ne moreš nehati? Te bom poslal nazaj k tvojemu nacistku v pekel,« zavpije kavboj z zeleno baretko John Wayne in se pridruži Waltu in Kralju. Mahoma opazi, kako nekaj žre očeta Disneya. »Kva se dogaja, poba?« ga zanima. »Hmja, bojim se tega ambliškega sanjača. Skuša mi prevzeti posel.« »Ampak Walt, saj je dober fant. Ne bodi nestrpen do njega. Saj je naš. Rešil je industrijo, ti pa imaš že tako ali tako ves svet pod seboj. Daj mu priložnost,« reče kavboj. »Ja, prej ali slej si bomo z roko v roki. Nikar ne bodi sumničav. Potrpežljivo. In uživaj našo nebesno eksistenco,« je še dodal Kralj.

CIS BIERINCKX

PREVEDEL MIHA ZADNIKAR

*Svet moških,
svet moških
je tisti,
ki brbota po
Spielbergu.
V njegovi
miselnosti
so ženske
podrejene.
Večidel so
krikavi balast,
zapeljujoči
objekt, in to
nezaupanja
vreden ali pa
zreduciran
na hišno
obveznost.*